

**การพัฒนารูปแบบการปกป้อง ส่งเสริม สนับสนุน ที่ส่งผลต่อความรอบรู้
ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่หญิงหลังคลอด ของเครือข่ายบริการ
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพศูนย์อนามัยที่ 11 นครศรีธรรมราช**

อารีย์ สุขสวัสดิ์

พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ ศูนย์อนามัยที่ 11 นครศรีธรรมราช

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research Design) แบบกลุ่มเดียว วัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาแบบการปกป้อง ส่งเสริม สนับสนุน ที่ส่งผลต่อความรอบรู้ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ หญิงหลังคลอด โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพศูนย์อนามัยที่ 11 นครศรีธรรมราช กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เป็นหญิงตั้งครรภ์อายุครรภ์ตั้งแต่ 30 สัปดาห์ ที่มารับบริการฝากครรภ์ที่คลินิกฝากครรภ์โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพศูนย์อนามัยที่ 11 นครศรีธรรมราช และได้รับการติดตามเมื่อกลับจากโรงพยาบาลหลังคลอดจนเด็กอายุครบ 6 เดือน จำนวน 30 คน โดยใช้โปรแกรมการพัฒนารูปแบบการปกป้อง ส่งเสริม สนับสนุนที่ส่งผลต่อความรอบรู้ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่หญิงหลังคลอด เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามความรอบรู้ในหญิงตั้งครรภ์-หลังคลอดที่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ระยะเวลาตั้งแต่ เดือนกุมภาพันธ์-กันยายน 2567 ก่อนและหลังได้รับโปรแกรม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ การแจกแจงความถี่ ร้อยละค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า หญิงตั้งครรภ์ที่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ที่มีอายุครรภ์ 30 สัปดาห์มีความรอบรู้ระดับมาก (Mean=4.28 SD=0.79) หญิงหลังคลอด 6 เดือน มีความรอบรู้ระดับมาก(Mean=4.99 SD=0.04) และผลการเปรียบเทียบหญิงตั้งครรภ์-หลังคลอด มีคะแนนเฉลี่ยความรอบรู้หลังได้รับโปรแกรมในระยะหลังคลอด 7-14 วัน และ 6 เดือน สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยความรอบรู้ ก่อนได้รับโปรแกรม ที่อายุครรภ์ 30 และ 36 สัปดาห์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) และอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดี่ยว 6 เดือน พบว่า หญิงหลังคลอดส่วนใหญ่ร้อยละ 86.67 เลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดี่ยว 6 เดือน ได้สำเร็จ มีเพียงหญิงหลังคลอดร้อยละ 13.33 ที่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ไม่สำเร็จหลังใช้โปรแกรมการพัฒนารูปแบบการปกป้อง ส่งเสริม สนับสนุนที่ส่งผลต่อความรอบรู้ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่หญิงหลังคลอด

คำสำคัญ: รูปแบบการปกป้อง ส่งเสริม สนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ความรอบรู้ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ หญิงหลังคลอด

Developing a model to protect, promote, and support that affects knowledge.
in breastfeeding women after giving birth of service network
Health Promoting Hospital, Health Center 11, Nakhon Si Thammarat

Aree suksawat

Expert professional nurse Health Promotion Center 11 Nakhon Si Thammarat

Abstract

This research was a quasi-experimental research design with a single group. The objective was to study the protection, promotion, and support models that affect the knowledge of breastfeeding in postpartum women at the Health Promoting Hospital, Health Center 11, Nakhon Si Thammarat. The sample group used in the study were pregnant women with a gestational age of 30 weeks or more who received antenatal care services at the antenatal clinic of the Health Promoting Hospital, Health Center 11, Nakhon Si Thammarat and were followed up after returning from the hospital after giving birth until the child was 6 months old, totaling 30 people, using the program for developing a protection, promotion, and support model that affects the knowledge of breastfeeding in postpartum women. Data were collected using a questionnaire on knowledge in pregnant and postpartum women who breastfed their mothers from February to September 2024 before and after receiving the program. Data were analyzed using frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, and t-test.

The results of the research found that pregnant women who breastfed their babies at 30 weeks of pregnancy had a high level of knowledge (Mean = 4.28 SD = 0.79), women who were 6 months postpartum had a high level of knowledge (Mean = 4.99 SD = 0.04), and the results of the comparison of pregnant and postpartum women showed that the average knowledge score after receiving the program at 7-14 days and 6 months postpartum was significantly higher than the average knowledge score before receiving the program at 30 and 36 weeks of pregnancy at a statistically significant level ($p < .001$). The rate of exclusive breastfeeding at 6 months found that most postpartum women, 86.67 percent, successfully breastfed their babies exclusively for 6 months, while only 13.33 percent of postpartum women failed to breastfeed after using the program to develop a model for protection, promotion, and support that affects knowledge in breastfeeding in postpartum women

Keywords: Model to protect, promote, support breastfeeding. Knowledge in breastfeeding postpartum woman

บทนำ

ปัจจุบัน อัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 6 เดือน ทั่วโลกเพิ่มขึ้นเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 44 จากผลการสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย พ.ศ. 2562 พบว่าอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 6 เดือนมีเพียงร้อยละ 14 ซึ่งยังต่ำกว่าอัตราเฉลี่ยทั่วโลกและจากข้อมูลเปรียบเทียบในภูมิภาคเอเชีย และจากข้อมูลเปรียบเทียบในภูมิภาคเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ พบว่า ประเทศไทยมีอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 6 เดือนต่ำที่สุด กระทรวงสาธารณสุข มีนโยบายปกป้อง ส่งเสริม และสนับสนุนให้เด็กทุกคน ได้กินนมแม่อย่างเต็มที่ ตามคำแนะนำขององค์การอนามัยโลก (WHO) ว่า “เด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 เดือนควร ได้กินนมแม่อย่างเดียว และ กินนมแม่ควบคู่อาหารตามวัยจนถึงอายุ 2 ปีหรือนานกว่านั้น” โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบปฏิบัติตามนโยบาย 10 ประการในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ให้ประสบความสำเร็จ (Ten steps to successful breast feeding) และให้มารดาเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวโดยไม่ป้อนอาหารอื่นเลยแม้แต่น้ำ ตั้งแต่แรกคลอดจนกระทั่งลูกอายุครบ 6 เดือน กรมอนามัยในฐานะหน่วยงานหลักในการดำเนินการ ขับเคลื่อน การปกป้อง ส่งเสริม และสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ตั้งเป้าหมายในปี 2568 ไว้ว่า “ร้อยละของ เด็กแรกเกิด - ต่ำกว่า 6 เดือนกินนมแม่อย่างเดียว อย่างน้อยร้อยละ 50 จากรายงานการสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีประเทศไทย พ.ศ. 2562 มีเด็กเพียงร้อยละ 34 ที่กินนมแม่ภายในชั่วโมงแรกหลังคลอด สำหรับการกินนมแม่เพียงอย่างเดียวจนถึง 6 เดือน พบร้อยละ 14 และกินนมแม่ติดต่อกันจนถึง 2 ปีร้อยละ 15 และจากการสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีประเทศไทย(MICS) พ.ศ. 2565 มีเด็กเพียงร้อยละ 29.4 ที่กินนมแม่ภายใน ชั่วโมงแรกหลังคลอด สำหรับการกินนมแม่เพียงอย่างเดียวจนถึง 6 เดือน พบร้อยละ 28.6 และกินนมแม่ติดต่อกันจนถึง 2 ปีร้อยละ 18.7 ซึ่งยังต่ำกว่าอัตราเฉลี่ยทั่วโลก ข้อมูลสถานการณ์ทารกกินนมแม่อย่างเดียว 6 เดือนจากระบบ HDC ของกระทรวงสาธารณสุขระหว่าง ปีพ.ศ. 2561 – 2566 พบว่าเด็กแรกเกิด-ต่ำกว่า 6 เดือนกินนมแม่อย่างเดียวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และลดลง เพียงเล็กน้อยในปีพ.ศ. 2565 - 2566 (สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย,2567) สถานการณ์เด็กแรกเกิด-ต่ำกว่า 6 เดือน กินนมแม่อย่างเดียว ปี 2567 จังหวัด นครศรีธรรมราช จากระบบ HDC ของกระทรวงสาธารณสุข ร้อยละ 51.2 ซึ่งมีแนวโน้มที่ลดลงจากปี พ.ศ 2565 และปี พ.ศ 2566 และสถานการณ์เด็กแรกเกิด-ต่ำกว่า 6 เดือนกินนมแม่อย่างเดียวในคลินิกสุขภาพเด็กดี โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์อนามัยที่ 11 นครศรีธรรมราช พ.ศ.2565 เพียงร้อยละ 34.91 ซึ่งไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่องค์การอนามัยโลกตั้งไว้

ความรู้รอบรู้ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ (Health Literacy on Maintenance of Exclusive Breastfeeding at 6 Months Postpartum) หมายถึง ความรอบรู้และความสามารถในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของหญิงหลังคลอด ในการที่จะกลั่นกรอง ประเมินและตัดสินใจที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เพื่อสามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวได้ถึง 6 เดือน และให้ต่อเนื่องพร้อมอาหารตามวัยอย่างเหมาะสมประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ 1) ความรู้ความเข้าใจ (Cognitive skill) หมายถึง ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับแนวทางการเตรียมตัว การปฏิบัติเพื่อให้มีน้ำนมเพียงพอ 2) การเข้าถึงข้อมูล (Access skill) หมายถึง การใช้ความสามารถในการเลือก แหล่งข้อมูลรู้วิธีการในการค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวและหลักการให้นมลูกที่ถูกต้อง ตรวจสอบข้อมูลจากหลายแหล่งจนข้อมูลมีความน่าเชื่อถือ 3) การสื่อสาร (Communication skill)

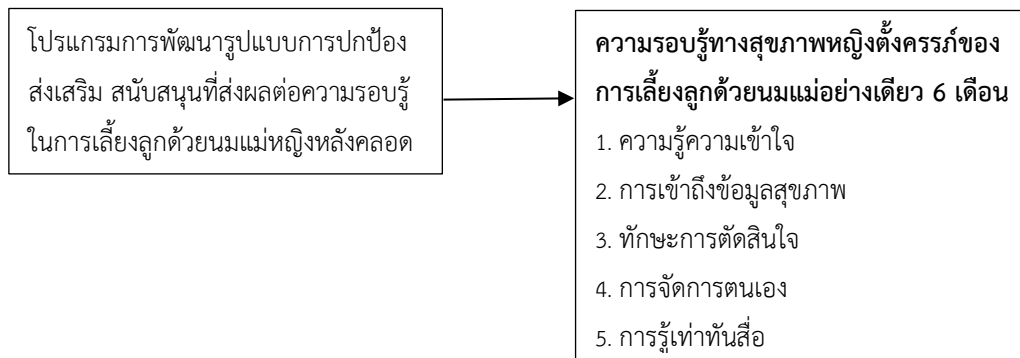
หมายถึง ความสามารถในการสื่อสารโดยการพูด อ่าน เขียนรวมทั้งสื่อสารและโน้มน้าวให้บุคคลอื่นเข้าใจ ยอมรับข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามหลักเพื่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ 4) ทักษะการตัดสินใจ (Decision skill) หมายถึง ความสามารถในการกำหนดทางเลือกและปฏิเสธหลักเลี้ยง หรือเลือกวิธีการปฏิบัติโดยมีการใช้ เหตุผลหรือวิเคราะห์ผลดีผลเสียเพื่อการปฏิเสธหรือหลักเลี้ยง พร้อมแสดงทางเลือกปฏิบัติที่ถูกต้อง 5) การ จัดการตนเอง (self-management skill) หมายถึงความสามารถในการกำหนดเป้าหมายวางแผน และปฏิบัติ ตามแผนการปฏิบัติการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่พร้อมทั้งมีการทบทวนวิธีการปฏิบัติตาม เป้าหมายเพื่อนำมา ปรับเปลี่ยนวิธีปฏิบัติตนให้ถูกต้อง 6) การรู้เท่าทันสื่อ (media-literacy skill) หมายถึงความสามารถในการ ตรวจสอบข้อมูลจากหลายๆแหล่ง หลักเลี้ยงหรือเลือกวิธีการปฏิบัติ ผลเสียเพื่อการปฏิเสธโดยมีการใช้เหตุผล หรือวิเคราะห์ผลดี ผลเสียเพื่อการปฏิเสธหรือแหล่งที่เชื่อถือได้เพื่อตรวจสอบความเข้าใจที่ถูกต้อง ซึ่งการศึกษา ของดวงหทัย เกตุทอง (2561) ศึกษาระดับความรู้ด้านสุขภาพของหญิงตั้งครรภ์เพื่อเปรียบเทียบคะแนน เฉลี่ยความรู้ก่อนและหลังได้รับโปรแกรมเสริมความรู้ด้านสุขภาพแก่หญิงตั้งครรภ์ พบว่าภายหลังการ ทดลองคะแนนความรู้ด้านสุขภาพหญิงตั้งครรภ์สูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

ในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ให้ประสบความสำเร็จ ควรเริ่มตั้งแต่ในระยะตั้งครรภ์เพื่อ เสริมสร้างการรับรู้สร้างทัศนคติทางบวกต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ต่อเนื่องไปจนระยะหลังคลอด ดังนั้นผู้วิจัยซึ่ง ปฏิบัติงานในคลินิกฝากครรภ์และคลินิกนมแม่จึงได้นำแนวคิดความรู้เรื่องสุขภาพ (Health Literacy) ใน หญิงหลังคลอดมาประยุกต์ใช้ในการจัดทำโปรแกรมการพัฒนารูปแบบการปกป้อง ส่งเสริมสนับสนุน ที่ส่งผลต่อ ความรอบรู้ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่หญิงหลังคลอด ของเครือข่ายบริการ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพศูนย์ อนามัยที่ 11 นครศรีธรรมราช ตั้งแต่ระยะตั้งครรภ์ เช่นการให้ความรู้ผ่านวีดีโอ การฝึกทักษะ การสาธิตและ การสาธิตย้อนกลับและมีการติดตามต่อเนื่อง และสนับสนุนช่วยเหลือ ผลจากการศึกษาที่ได้สามารถใช้เป็น แนวทางในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้อย่างต่อเนื่องถูกต้องและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการปกป้อง ส่งเสริม สนับสนุน ที่ส่งผลต่อความรู้ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ หญิงหลังคลอด
2. เพื่อศึกษาผลลัพธ์ผลของการใช้รูปแบบการปกป้อง ส่งเสริม สนับสนุนที่ส่งผลต่อความรู้ใน การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่หญิงหลังคลอด
3. เพื่อเปรียบเทียบความรู้ก่อนและหลังได้รับโปรแกรมการพัฒนารูปแบบการปกป้องส่งเสริม สนับสนุนที่ส่งผลต่อความรู้ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่หญิงหลังคลอด

กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research design) ศึกษาแบบกลุ่มเดียววัดซ้ำ (one group pretest-posttest design) ในกลุ่มตัวอย่างหญิงตั้งครรภ์ที่มาฝากครรภ์ที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพศูนย์อนามัยที่ 11 นครศรีธรรมราช รวบรวมข้อมูลตามตัวแปรในการวิจัย ก่อนและหลังการทดลองตามรูปแบบการวิจัย โดยมีรูปแบบการวิจัย ดังนี้

กลุ่มทดลอง 01 X 02

01 หมายถึง ความรอบรู้ก่อนเข้ารับโปรแกรมการพัฒนา รูปแบบการการปกป้อง ส่งเสริม สนับสนุนที่ส่งผลต่อความรู้ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่หญิงหลังคลอด (Pretest)

02 หมายถึง ความรอบรู้หลังเข้ารับโปรแกรมการพัฒนา รูปแบบการการปกป้อง ส่งเสริม สนับสนุนที่ส่งผลต่อความรู้ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่หญิงหลังคลอด (Posttest)

X หมายถึง การเข้ารับโปรแกรมการพัฒนา รูปแบบการการปกป้อง ส่งเสริม สนับสนุนที่ส่งผลต่อความรู้ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่หญิงหลังคลอด

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นหญิงตั้งครรภ์อายุครรภ์ ที่เข้ามาฝากครรภ์ ในคลินิกฝากครรภ์ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์อนามัยที่ 11 นครศรีธรรมราช

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ หญิงตั้งครรภ์อายุครรภ์ตั้งแต่ 30 สัปดาห์ ที่มารับบริการฝากครรภ์ ที่คลินิกฝากครรภ์ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์อนามัยที่ 11 นครศรีธรรมราช และได้รับการติดตามเมื่อกลับจากโรงพยาบาลหลังคลอด ได้รับการติดตามจนเด็กอายุครบ 6 เดือน จำนวน 30 คน ได้จากการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ดำเนินการศึกษาระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ 2567 - กันยายน 2567

ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล

เดือนกุมภาพันธ์ 2567 - กันยายน 2567

เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง (Inclusion criteria)

1. เป็นหญิงตั้งครรภ์ที่มีอายุครรภ์ตั้งแต่ 30 สัปดาห์ ที่เข้ารับบริการฝากครรภ์ ศูนย์อนามัยที่ 11 นครศรีธรรมราช
2. ไม่มีภาวะผิดปกติทางจิต บกพร่องทางสติปัญญาหรือใช้สารเสพติด
3. ไม่มีภาวะแทรกซ้อนหลังคลอดที่รุนแรง
4. อ่าน เขียน และสื่อสารภาษาไทยได้
5. อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่บริการศูนย์อนามัยที่ 11 นครศรีธรรมราช
6. ยินดีเข้าร่วมการวิจัยด้วยความสมัครใจ

เกณฑ์การคัดออกจากกลุ่มตัวอย่าง(Exclusion criteria) ดังนี้

1. เป็นโรคมุ้มน้ำคั่งในรก (AIDS) ที่ได้รับยาต้านไวรัส
2. หญิงตั้งครรภ์ที่ไม่ได้ฝากครรภ์อย่างต่อเนื่อง ตามนัด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยเครื่องมือ 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการทดลอง ได้แก่

โปรแกรมการพัฒนารูปแบบการปกป้อง ส่งเสริม สนับสนุน ที่ส่งผลต่อความรอบรู้ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่หญิงหลังคลอด

ส่วนที่ 2 เครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

2.1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป (Questionnaires) เป็นแบบสอบถามเลือกตอบ จำนวน 8 ข้อ ได้แก่ อายุ วุฒิทางการศึกษา รายได้หรือเงินเดือน ลำดับการตั้งครรภ์ การตรวจเต้านมและห้วงขณะตั้งครรภ์ ปัญหาเต้านม สถานที่คลอด และสถานภาพความสัมพันธ์ระหว่างหญิงตั้งครรภ์และสามี

2.2 แบบสอบถามความรอบรู้ในหญิงตั้งครรภ์-หลังคลอดที่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เป็นแบบประเมินความรอบรู้แบบเลือกตอบจำนวน 26 ข้อ แบ่งคะแนนระดับความคิดเห็น 5 ระดับ

มากที่สุด	5	คะแนน
มาก	4	คะแนน
ปานกลาง	3	คะแนน
น้อย	2	คะแนน
น้อยที่สุด	1	คะแนน

การแปลผลคะแนนความรอบรู้ในหญิงหลังคลอดที่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่แบ่งการแปลผลค่าคะแนนเฉลี่ยออกเป็น 3 ระดับ โดยพิจารณาตามเกณฑ์ (Best, 1977) ดังนี้

คะแนน	ระดับความรอบรู้
ค่าเฉลี่ย (Mean) 1-2.33	น้อย
ค่าเฉลี่ย (Mean) 2.34-3.67	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย (Mean) 3.68-5	มาก

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือเพื่อให้แบบสอบถามมีคุณภาพ โดยทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ทดสอบความสอดคล้องหรือดัชนีของความสอดคล้องกันระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item - Objective Congruence) จากสูตรของ Riviovelli & Hambleton (1997) ได้ค่า IOC 0.67 สามารถนำแบบสอบถามไปใช้ได้ หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้แก้ไขปรับปรุง ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการเก็บ ข้อมูลวิจัย จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) (ปราณี มีหาญพงษ์ และ กรรณิการ์ ฉัตรดอกไม้ไพร, 2561) และตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ครอนบาคซ์ (Cronbach's Alpha Coefficient) กำหนดค่าความเชื่อมั่นที่ 95% โดยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ที่ยอมรับได้ของแบบสอบถามมีค่าตั้งแต่ 0.80

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยคำนึงถึงการมีจริยธรรมการวิจัย ยึดหลักจรรยาบรรณและเคารพในความเป็นมนุษย์ของผู้ให้ข้อมูล โดยเสนอขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยเกี่ยวกับมนุษย์ ศูนย์อนามัยที่ 11 นครศรีธรรมราช รับรองตั้งแต่วันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2567 รหัสโครงการวิจัย HPC11-8/2567 จากนั้นเมื่อผ่านการพิจารณาจริยธรรมแล้วจึงได้เริ่มเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้แนบเอกสารข้อมูลคำอธิบายสำหรับอาสาสมัครของโครงการวิจัย (Information Sheet for Research Participant) และหนังสือแสดงความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย (Informed Consent Form) ในแบบสอบถาม การเก็บข้อมูลไม่มีการระบุชื่อของผู้ตอบ ข้อมูลเก็บโดยผู้วิจัยและเก็บเป็นความลับ และนำเสนอผลการวิเคราะห์เป็นภาพรวม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบแผนการทดลอง โดยใช้ One Group Pretest-Posttest Design การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีการกำหนดขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล เมื่อผ่านการพิจารณาอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรม การวิจัยในมนุษย์ศูนย์อนามัยที่ 11 นครศรีธรรมราช โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยดำเนินการติดต่อประสานงานผู้รับผิดชอบงานคลินิกฝากครรภ์ ศูนย์อนามัยที่ 11 นครศรีธรรมราช เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการส่งแบบสอบถาม ไปยังพยาบาลที่อยู่คลินิกฝากครรภ์ โดยคัดเลือกผู้ตอบแบบสอบถามตามคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างที่เลือกเข้าศึกษา (Inclusion criteria) และกำหนดจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

2. ผู้วิจัยได้แนบเอกสารข้อมูลคำอธิบายสำหรับอาสาสมัครของโครงการวิจัย (Information Sheet for Research Participant) และหนังสือแสดงความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย (Informed Consent Form) ในแบบสอบถาม หากไม่ยินยอม อาสาสมัครจะเข้าไปให้ข้อมูลต่อไม่ได้

3. ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม หาข้อมูล ไม่ถูกต้องครบถ้วน สมบูรณ์ผู้วิจัยจะไม่นำมาวิเคราะห์ กรณีที่ข้อมูลที่ได้รับยังไม่ครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมต่อจนครบ

4. ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามนำมาลงรหัสตรวจสอบให้คะแนนข้อคำถามแต่ละข้อ ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้เพื่อใช้วิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ และสรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบสอบถามทั้งหมด นำข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามนำมาลงรหัสตรวจสอบให้คะแนนข้อคำถามแต่ละข้อตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และทำการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ลำดับการตั้งครรภ์ การได้รับการตรวจเต้านม สถานที่คลอด ความสัมพันธ์ระหว่างหญิงตั้งครรภ์และสามีเพื่อให้ทราบลักษณะเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่างด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (Standard Deviation)

2. วิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความรู้ในหญิงตั้งครรภ์-หลังคลอดที่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ สถิติ paired samples t-test

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ทบทวนเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. สร้างเครื่องมือแบบสอบถามความรู้ในหญิงตั้งครรภ์-หลังคลอดที่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่และ

โปรแกรม การให้คำปรึกษา ให้ความรู้/แนวทางปฏิบัติ แก้ไขปัญหาเพื่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่
หญิงหลังคลอด

3. ขอจริยธรรมการวิจัยเกี่ยวกับมนุษย์

4. การดำเนินการวิจัย

เริ่มเก็บข้อมูล	ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2	ครั้งที่ 3	ครั้งที่ 4	ครั้งที่ 5	ครั้งที่ 6	ครั้งที่ 7	ครั้งที่ 8
มกราคม 2566 – กรกฎาคม 2567 จำนวน 30 ราย	ANC 30 สัปดาห์	ANC 34 สัปดาห์	ANC 36 สัปดาห์	ANC 38 สัปดาห์	หลังคลอด 7-14 วัน	WBC 2 เดือน	WBC 4 เดือน	WBC 6 เดือน
โปรแกรมการ พัฒนารูปแบบ ฯฯ ให้ความรู้/ แนวทางปฏิบัติ แก้ไขปัญหา	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ทำแบบสอบถาม ความรอบรู้ฯ	✓		✓		✓			✓

5. สรุปผลการศึกษาในเดือน กันยายน 2567

ผลสำเร็จของงาน (เชิงปริมาณ/คุณภาพ)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นหญิงตั้งครรภ์อายุครรภ์ตั้งแต่ 30 สัปดาห์ ที่มารับบริการฝากครรภ์ที่คลินิกฝากครรภ์ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์อนามัยที่ 11 นครศรีธรรมราช และได้รับการติดตามเมื่อกลับจากโรงพยาบาล หลังคลอดได้รับการติดตามจนเด็กอายุครบ 6 เดือน จำนวน 30 คน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปกลุ่มตัวอย่างหญิงตั้งครรภ์

จากข้อมูลทั่วไปหญิงตั้งครรภ์ ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 20-35 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 33.33 รองลงมาจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือ ปวช. ร้อยละ 30.00 ส่วนใหญ่รายได้อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 76.67 ลำดับการตั้งครรภ์เป็นครั้งที่ 4 หรือมากกว่า ร้อยละ 33.33 รองลงมาเป็นครั้งแรก ร้อยละ 26.67 หัวนมปกติ ร้อยละ 93.33 หัวนมสั้น ร้อยละ 6.67

ส่วนที่ 2 ข้อมูลคะแนนเฉลี่ยความรอบรู้หญิงตั้งครรภ์ อายุครรภ์ 30,36 สัปดาห์ หลังคลอด 7-14 วัน และหลังคลอด 6 เดือน

จากการประเมินความรอบรู้ โดยแบบประเมินความรอบรู้หญิงตั้งครรภ์ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ จำนวน 4 ครั้ง ครั้งที่ 1 ประเมินหญิงตั้งครรภ์ อายุครรภ์ 30 สัปดาห์ ครั้งที่ 2 ประเมินหญิงตั้งครรภ์ อายุครรภ์ 36 สัปดาห์ ครั้งที่ 3 ประเมินมารดาหลังคลอด 7-14 วัน และครั้งที่ 4 ประเมินมารดาหลังคลอด 6 เดือน พบว่า

1. ความรอบรู้ของหญิงตั้งครรภ์ อายุครรภ์ 30 สัปดาห์ คะแนนเฉลี่ยความรอบรู้ของหญิงตั้งครรภ์ อายุครรภ์ 30 สัปดาห์ อยู่ในระดับปานกลาง ถึงมากที่สุด มีค่าคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.20 - 4.80 โดยมีคะแนนเฉลี่ยความรอบรู้ รวม อยู่ในระดับมาก ($M=4.28$ $SD=0.79$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อส่วนใหญ่ มีคะแนนเฉลี่ยความรอบรู้อยู่ในระดับมาก ข้อรายการที่มีคะแนนค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ ท่านทราบว่ามีสารอาหารที่

จำเป็นต่อการเจริญเติบโตของร่างกายสมองและภูมิคุ้มกันมากกว่าการได้รับนมผสม ท่านตัดสินใจได้ว่าจะเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และท่านทราบว่านมแม่มีสารอาหารที่ครบถ้วนและเหมาะสมกับทารกมากที่สุด โดยมีคะแนนเฉลี่ย 4.83 , 4.83 และ 4.80 ตามลำดับ ส่วนข้อรายการที่มีคะแนนค่าเฉลี่ยต่ำ คือ ท่านคิดว่าเด็กแรกเกิด 6 เดือนแรก ควรได้รับน้ำเพิ่ม เนื่องจากนมแม่ มีน้ำไม่เพียงพอ โดยมีคะแนนเฉลี่ย 3.20 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 คะแนนเฉลี่ยความรู้ในหญิงตั้งครรภ์ อายุครรภ์ 30 สัปดาห์

ประเด็น/ด้าน	Mean	SD	แปลค่า
1. การเข้าถึง			
1. ท่านได้รับข้อมูลข่าวสารจากโรงพยาบาลเรื่องการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	4.30	0.75	มาก
2. ท่านสามารถค้นหาที่อยู่ เบอร์โทร โน้ต คลินิกนมแม่เมื่อมีปัญหาปรึกษาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	3.97	0.89	มาก
3. ท่านได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ส่งมาจากหลายช่องทางเช่นSocial media, App line ก้าวย่าง, ทวี, วิทู เป็นต้น	4.27	0.69	มาก
4. ท่านได้รับข้อมูลความรู้อย่างเพียงพอตรงตามความต้องการ	4.37	0.67	มาก
2. ความรู้ความเข้าใจ			
1. ท่านทราบว่าเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 เดือน ควรได้กินนมแม่อย่างเดียวและกินควบคู่อาหารตามวัยจนถึงอายุ 2 ปี หรือนานกว่านั้น	4.60	0.67	มากที่สุด
2. ท่านทราบว่านมแม่มีสารอาหารที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโตของร่างกาย สมองและภูมิคุ้มกันมากกว่าการได้รับนมผสม	4.83	0.46	มากที่สุด
3. ท่านทราบว่าหากลูกดูดนมแม่มากจะกระตุ้นให้น้ำนมผลิตมาก	4.73	0.52	มากที่สุด
4. ท่านทราบว่ากระตุ้นที่ดีที่จะช่วยให้แม่ประสบความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่คือดูดเร็ว ดูดบ่อย ดูดถูกวิธี และมีประสิทธิภาพ	4.57	0.63	มากที่สุด
5. ท่านทราบว่าลูกหลังคลอด 3 วัน ปัสสาวะน้อยกว่า 6 ครั้ง/วัน หิวตลอด ร้องกวน อุจจาระยังเป็นขี้เทาแสดงว่าลูกได้นมไม่พอ	3.80	1.03	มาก
3. ทักษะการตัดสินใจ			
1. ท่านตัดสินใจได้ว่าจะเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	4.83	0.46	มากที่สุด
2. ท่านมั่นใจว่า เมื่อมีข้อสงสัยสามารถหาความรู้ในเรื่องการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้	4.50	0.68	มากที่สุด
3. ท่านมั่นใจว่าสามารถรับประทานอาหารที่มีประโยชน์เพื่อให้น้ำนมมีปริมาณและคุณภาพเพียงพอ	4.60	0.62	มากที่สุด
4. ท่านมั่นใจว่าถ้าเกิดปัญหาในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จะสามารถหาวิธีแก้ไขเพื่อให้ลูกดูดนมแม่ต่อไปได้	4.07	0.83	มาก

ประเด็น/ด้าน	Mean	SD	แปลค่า
5. ท่านมั่นใจว่าท่านสามารถให้ลูกกินนมแม่อย่างเดียวโดยไม่ให้น้ำหรืออาหารใดๆ เลยอย่างน้อย 6 เดือน	4.37	0.81	มาก
4. การจัดการตนเอง			
1. ท่านทราบว่านมแม่มีสารอาหารที่ครบถ้วนและเหมาะสมกับทารกมากที่สุด	4.80	0.48	มากที่สุด
2. ท่านทราบว่านมแม่สามารถเลี้ยงทารกได้นาน 6 เดือน โดยไม่ต้องให้อาหารเสริม	4.67	0.66	มากที่สุด
3. ท่านคิดว่าเด็กแรกเกิด 6 เดือนแรก ควรได้รับน้ำเพิ่ม เนื่องจากนมแม่ มีน้ำไม่เพียงพอ	3.20	1.13	ปานกลาง
4. ท่านทราบว่าน้ำนมเหลืองที่ออกมาใน 1-3 วันแรกหลังคลอดเป็นน้ำนมที่มีประโยชน์	4.27	0.87	มาก
5. ท่านคิดว่าการที่แม่ได้ยินเสียงและได้กอดสัมผัสทารก สามารถกระตุ้นการหลั่งน้ำนม	3.93	0.94	มาก
6. ท่านทราบว่าหากแม่ดึงหัวนมออกจากปากลูกในขณะที่ลูกดูดนม จะทำให้หัวนมแตก	3.50	1.20	มาก
7. ท่านทราบว่าสามารถบีบเก็บน้ำนมเก็บรักษาไว้ในระหว่างที่ลาคลอดและระหว่างที่กลับไปทำงาน	4.23	0.90	มาก
8. ท่านทราบว่าสามารถใช้บริการคลินิกนมแม่เพื่อแก้ปัญหาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	4.37	0.67	มาก
5. การรู้เท่าทันสื่อ			
1. ท่านสามารถค้นหาข้อมูลที่เชื่อถือได้ เกี่ยวกับความแตกต่างนมแม่กับนมผสม	4.13	0.90	มาก
2. ท่านสามารถแยกแยะไม่หลงเชื่อกับการโฆษณานมผสมในสื่อต่างๆ	4.07	1.11	มาก
3. ท่านสามารถป้องกันตนเองจากการเอาเปรียบจากสื่อโฆษณาต่างๆ ได้	4.00	1.08	มาก
4. ท่านสามารถเลือกสื่อโฆษณาที่มีเนื้อหาความคิด ที่ดีมีประโยชน์	4.37	0.76	มาก
รวม	4.28	0.79	มาก

๒. ความรอบรู้ของหญิงตั้งครรภ์ อายุครรภ์ 36 สัปดาห์ พบว่าอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุดมีค่าคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 4.10 - 4.93 โดยมีคะแนนเฉลี่ยความรอบรู้ รวมอยู่ในระดับมากที่สุด (Mean=4.65 SD=0.52) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อส่วนใหญ่ มีคะแนนเฉลี่ยความรอบรู้ที่อยู่ในระดับมากที่สุด ข้อรายการที่มีคะแนนค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ ท่านทราบว่านมแม่มีสารอาหารที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโตของร่างกายสมอง

และภูมิด้ำนทำนมกกว่การได้รับมผสม ท่ำนทราบว่ำนมม่มีสารอาหารที่ครบถ้วและเหมาะสมกับทารกมากที่สุด และ ท่ำนตัดสินใจได้ว่่าจะเลี้ยงลูกด้วยนมม่โดยมีคะแนนเฉลี่ย 4.93 , 4.93 และ 4.90 ตามลำดับ ส่วนข้อรายการที่มีคะแนนค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ท่ำนคิดว่าเด็กแรกเกิด 6 เดือนแรก ควรได้รับน้ำเพิ่ม เนื่องจากนมม่ มีน้ำไม่เพียงพอ โดยมีคะแนนเฉลี่ย 4.10 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 คะแนนเฉลี่ยความรอบรู้ในหญิงตั้งครรภ์ อายุครรภ์ 36 สัปดาห์

ประเด็น/ด้ำน	Mean	SD	แปลค่า
1. การเข้าถึง			
1. ท่ำนได้รับข้อมูลข่าวสารจากโรงพยาบาลเรื่องการเลี้ยงลูกด้วยนมม่	4.70	0.47	มากที่สุด
2. ท่ำนสามารถค้นหาที่อยู่ เบอร์โทร ไลน์ คลินิกนมม่เมื่อมีปัญหา ปรึกษาการเลี้ยงลูกด้วยนมม่	4.37	0.81	มาก
3. ท่ำนได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องการเลี้ยงลูกด้วยนมม่ส่งมาจากหลาย ช่องทางเช่นSocial media ,App line ก้วย่่าง,ทีวี,วิทยุเป็นต้น	4.67	0.48	มากที่สุด
4. ท่ำนได้รับข้อมูลความรู้ย่่างเพียงพอตรงตามความต้องการ	4.70	0.47	มากที่สุด
2.ความรู้ความเข้าใจ			
1. ท่ำนทราบว่าเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 เดือน ควรได้กินนมม่ย่่าง เดียวและกินควบคู่อาหารตามวัยจนถึงอายุ 2 ปี หรือนานกว่ำนั้	4.80	0.41	มากที่สุด
2. ท่ำนทราบว่านมม่มีสารอาหารที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโตของ ร่างกาย สมองและภูมิด้ำนทำนมกกว่การได้รับมผสม	4.93	0.25	มากที่สุด
3. ท่ำนทราบว่าหากลูกดุนนมม่มากจะกระตุ้นให้น้ำนมผลิตมาก	4.90	0.31	มากที่สุด
4. ท่ำนทราบว่ากรเริ่มต้นที่ดีที่จะช่วยให้ม่ประสบความสำเร็จในการ เลี้ยงลูกด้วยนมม่คือดูดเร็ว ดูดบ่อย ดูดถูกวิธี และมีประสิทธิภาพ	4.87	0.35	มากที่สุด
5. ท่ำนทราบว่าลูกหลังคลอด 3 วัน ปัสสาวะน่อยกว่่า 6 ครั้ง/วัน หิว ตลอด ร้องกวน อุจจาระย่ังเป็นขี้เทาแสดงว่่าลูกได้นมไม่พอ	4.30	0.75	มาก
3.ทักษะการตัดสินใจ			
1. ท่ำนตัดสินใจได้ว่่าจะเลี้ยงลูกด้วยนมม่	4.90	0.31	มากที่สุด
2. ท่ำนม่ั่นใจว่่า เมื่อมีข้อสงสัยสามารถหาความรู้ในเรื่องการเลี้ยงลูก ด้วยนมม่ได้	4.70	0.47	มากที่สุด
3. ท่ำนม่ั่นใจว่่าสามารถรับประทานอาหารที่มีประโยชน์เพื่อให้น้ำนมมี ปริมาณและคุณภาพเพียงพอ	4.77	0.43	มากที่สุด
4. ท่ำนม่ั่นใจว่่าถ้าเกิดปัญหาในการเลี้ยงลูกด้วยนมม่จะสามารถหา วิธีแก้ไขเพื่อให้ลูกดุนนมม่ต่อไปได้	4.60	0.62	มากที่สุด
4.การจัดการตนเอง			

ประเด็น/ด้าน	Mean	SD	แปลค่า
1. ท่านทราบว่านมแม่มีสารอาหารที่ครบถ้วนและเหมาะสมกับทารกมากที่สุด	4.93	0.25	มากที่สุด
2. ท่านทราบว่านมแม่สามารถเลี้ยงทารกได้นาน 6 เดือน โดยไม่ต้องให้อาหารเสริม	4.83	0.38	มากที่สุด
3. ท่านคิดว่าเด็กแรกเกิด 6 เดือนแรก ควรได้รับน้ำเพิ่ม เนื่องจากนมแม่ มีน้ำไม่เพียงพอ	4.10	0.92	มาก
4. ท่านทราบว่าน้ำนมเหลืองที่ออกมาใน 1-3 วันแรกหลังคลอดเป็น น้ำนมที่มีประโยชน์	4.70	0.47	มากที่สุด
5. ท่านคิดว่าการที่แม่ได้ยินเสียงและได้กอดสัมผัสทารก สามารถ กระตุ้นการหลั่งน้ำนม	4.40	0.72	มาก
6. ท่านทราบว่าหากแม่ดึงหัวนมออกจากปากลูกในขณะที่ลูกดูดนม จะ ทำให้หัวนมแตก	4.17	0.91	มาก
7. ท่านทราบว่าสามารถบีบเก็บน้ำนมเก็บรักษาไว้ในระหว่างที่ลาคลอด และระหว่างที่กลับไปทำงาน	4.57	0.57	มากที่สุด
8. ท่านทราบว่าสามารถเข้าใช้บริการคลินิกนมแม่เพื่อแก้ปัญหาการ เลี้ยงลูกด้วยนมแม่	4.63	0.49	มากที่สุด
5. การรู้เท่าทันสื่อ			
1. ท่านสามารถค้นหาข้อมูลที่เชื่อถือได้ เกี่ยวกับความแตกต่างนมแม่ กับนมผสม	4.53	0.73	มากที่สุด
2. ท่านสามารถแยกแยะไม่หลงเชื่อกับการโฆษณานมผสมในสื่อต่างๆ	4.67	0.55	มากที่สุด
3. ท่านสามารถป้องกันตนเองจากการเอาเปรียบจากสื่อโฆษณาต่างๆ ได้	4.60	0.56	มากที่สุด
4. ท่านสามารถเลือกสื่อโฆษณาที่มีเนื้อหาความคิด ที่ดีมีประโยชน์	4.77	0.43	มากที่สุด
รวม	4.65	0.52	มากที่สุด

3. คะแนนเฉลี่ยความรอบรู้ของหญิงหลังคลอด 7-14 วัน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าคะแนนเฉลี่ย ตั้งแต่ 4.67 – 5.00 โดยมีคะแนนเฉลี่ยความรอบรู้ รวมอยู่ในระดับมากที่สุด (Mean=4.90 SD=0.29) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้อมีคะแนนเฉลี่ยความรอบรู้อยู่ในระดับมากที่สุด ข้อรายการที่มีคะแนนค่าเฉลี่ย สูงสุด คือ ท่านสามารถค้นหาที่อยู่ เบอร์โทร โน้ล คลินิกนมแม่เมื่อมีปัญหาปรึกษาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ส่วน ข้อรายการที่มีคะแนนค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ท่านคิดว่าเด็กแรกเกิด 6 เดือนแรก ควรได้รับน้ำเพิ่ม เนื่องจากนมแม่ มีน้ำไม่เพียงพอ โดยมีคะแนนเฉลี่ย 4.67 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 คะแนนเฉลี่ยความรอบรู้ในหญิงหลังคลอด 7-14 วัน

ประเด็น/ด้าน	Mean	SD	แปลค่า
1. การเข้าถึง			
1. ท่านได้รับข้อมูลข่าวสารจากโรงพยาบาลเรื่องการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	4.93	0.25	มากที่สุด
2. ท่านสามารถค้นหาที่อยู่ เบอร์โทร LINE คลินิกนมแม่เมื่อมีปัญหา ปรึกษาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	5.00	0.00	มากที่สุด
3. ท่านได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ส่งมาจากหลาย ช่องทางเช่นSocial media, App line ก้าวย่าง, ทีวี, วิทยุเป็นต้น	4.93	0.37	มากที่สุด
4. ท่านได้รับข้อมูลความรู้อย่างเพียงพอตรงตามความต้องการ	4.93	0.25	มากที่สุด
2. ความรู้ความเข้าใจ			
1. ท่านทราบว่าเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 เดือน ควรได้กินนมแม่อย่าง เดียวและกินควบคู่อาหารตามวัยจนถึงอายุ 2 ปี หรือนานกว่านั้น	4.93	0.25	มากที่สุด
2. ท่านทราบว่านมแม่มีสารอาหารที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโตของ ร่างกาย สมองและภูมิคุ้มกันมากกว่าการได้รับนมผสม	4.97	0.18	มากที่สุด
3. ท่านทราบว่าหากลูกดูดนมแม่มากจะกระตุ้นให้น้ำนมผลิตมาก	4.97	0.18	มากที่สุด
4. ท่านทราบว่ากระตุ้นที่ดีที่จะช่วยให้แม่ประสบความสำเร็จในการ เลี้ยงลูกด้วยนมแม่คือดูดเร็ว ดูดบ่อย ดูดถูกวิธี และมีประสิทธิภาพ	4.97	0.18	มากที่สุด
5. ท่านทราบว่าลูกหลังคลอด 3 วัน ปัสสาวะน้อยกว่า 6 ครั้ง/วัน หิว ตลอด ร้องกวน อูจจระยัง เป็นชี้เ้าแสดงว่าลูกได้นมไม่พอ	4.93	0.25	มากที่สุด
3. ทักษะการตัดสินใจ			
1. ท่านตัดสินใจได้ว่าจะเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	4.93	0.25	มากที่สุด
2. ท่านมั่นใจว่า เมื่อมีข้อสงสัยสามารถหาความรู้ในเรื่องการเลี้ยงลูก ด้วยนมแม่ได้	4.90	0.31	มากที่สุด
3. ท่านมั่นใจว่าสามารถรับประทานอาหารที่มีประโยชน์เพื่อให้น้ำนมมี ปริมาณและคุณภาพเพียงพอ	4.97	0.18	มากที่สุด
4. ท่านมั่นใจว่าถ้าเกิดปัญหาในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จะสามารถหา วิธีแก้ไขเพื่อให้ลูกดูดนมแม่ต่อไปได้	4.87	0.35	มากที่สุด
5. ท่านมั่นใจว่าท่านสามารถให้ลูกกินนมแม่อย่างเดียวโดยไม่ให้น้ำหรือ อาหารใดๆ เลยอย่างน้อย 6 เดือน	4.93	0.25	มากที่สุด
4. การจัดการตนเอง			
1. ท่านทราบว่านมแม่มีสารอาหารที่ครบถ้วนและเหมาะสมกับทารก มากที่สุด	4.97	0.18	มากที่สุด

ประเด็น/ด้าน	Mean	SD	แปลค่า
2. ท่านทราบว่านมแม่สามารถเลี้ยงทารกได้นาน 6 เดือน โดยไม่ต้องให้อาหารเสริม	4.97	0.18	มากที่สุด
3. ท่านคิดว่าเด็กแรกเกิด 6 เดือนแรก ควรได้รับน้ำเพิ่ม เนื่องจากนมแม่ มีน้ำไม่เพียงพอ	4.67	0.66	มากที่สุด
4. ท่านทราบว่าน้ำนมเหลืองที่ออกมาใน 1-3 วันแรกหลังคลอดเป็น น้ำนมที่มีประโยชน์	4.93	0.25	มากที่สุด
5. ท่านคิดว่าการที่แม่ได้ยินเสียงและได้กอดสัมผัสทารก สามารถ กระตุ้นการหลั่งน้ำนม	4.83	0.38	มากที่สุด
6. ท่านทราบว่าหากแม่ดึงหัวนมออกจากปากลูกในขณะที่ลูกดูดนม จะ ทำให้หัวนมแตก	4.83	0.46	มากที่สุด
7. ท่านทราบว่าสามารถบีบเก็บน้ำนมเก็บรักษาไว้ในระหว่างที่ลาคลอด และระหว่างที่กลับไปทำงาน	4.93	0.25	มากที่สุด
8. ท่านทราบว่าสามารถใช้บริการคลินิกนมแม่เพื่อแก้ปัญหาการ เลี้ยงลูกด้วยนมแม่	4.87	0.35	มากที่สุด
5. การรู้เท่าทันสื่อ			
1. ท่านสามารถค้นหาข้อมูลที่เชื่อถือได้ เกี่ยวกับความแตกต่างนมแม่ กับนมผสม	4.80	0.48	มากที่สุด
2. ท่านสามารถแยกแยะไม่หลงเชื่อกับการโฆษณานมผสมในสื่อต่างๆ	4.83	0.38	มากที่สุด
3. ท่านสามารถป้องกันตนเองจากการเอาเปรียบจากสื่อโฆษณาต่างๆ ได้	4.83	0.38	มากที่สุด
4. ท่านสามารถเลือกสื่อโฆษณาที่มีเนื้อหาความคิด ที่ดีมีประโยชน์	4.87	0.35	มากที่สุด
รวม	4.90	0.29	มากที่สุด

4. คะแนนเฉลี่ยความรอบรู้ของหญิงหลังคลอด 6 เดือน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าคะแนนเฉลี่ย ตั้งแต่ 4.93 – 5.00 โดยมีคะแนนเฉลี่ยความรอบรู้รวมอยู่ในระดับมากที่สุด (Mean=4.99 SD=0.04) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้อมีคะแนนเฉลี่ยความรอบรู้อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนข้อรายการที่มีคะแนน ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ท่านมั่นใจว่าถ้าเกิดปัญหาในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จะสามารถหาวิธีแก้ไขเพื่อให้ลูกดูดนม แม่ต่อไปได้ โดยมีคะแนนเฉลี่ย 4.93 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 คะแนนเฉลี่ยความรอบรู้ในหญิงหลังคลอด 6 เดือน

ประเด็น/ด้าน	Mean	SD	แปลค่า
1. การเข้าถึง			
1. ท่านได้รับข้อมูลข่าวสารจากโรงพยาบาลเรื่องการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	5.00	0.00	มากที่สุด
2. ท่านสามารถค้นหาที่อยู่ เบอร์โทร โน้ต คลินิกนมแม่เมื่อมีปัญหา ปรึกษาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	5.00	0.00	มากที่สุด
3. ท่านได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ส่งมาจากหลาย ช่องทางเช่นSocial media, App line ก้าวย่าง, ทีวี, วิทยุเป็นต้น	5.00	0.00	มากที่สุด
4. ท่านได้รับข้อมูลความรู้อย่างเพียงพอตรงตามความต้องการ	5.00	0.00	มากที่สุด
2. ความรู้ความเข้าใจ			
1. ท่านทราบว่าเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 เดือน ควรได้กินนมแม่อย่าง เดียวและกินควบคู่อาหารตามวัยจนถึงอายุ 2 ปี หรือนานกว่านั้น	5.00	0.00	มากที่สุด
2. ท่านทราบว่านมแม่มีสารอาหารที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโตของ ร่างกาย สมองและภูมิคุ้มกันมากกว่าการได้รับนมผสม	5.00	0.00	มากที่สุด
3. ท่านทราบว่าหากลูกดูดนมแม่มากจะกระตุ้นให้น้ำนมผลิตมาก	5.00	0.00	มากที่สุด
4. ท่านทราบว่าเริ่มต้นที่ดีที่จะช่วยให้แม่ประสบความสำเร็จในการ เลี้ยงลูกด้วยนมแม่คือดูดเร็ว ดูดบ่อย ดูดถูกวิธี และมีประสิทธิภาพ	5.00	0.00	มากที่สุด
5. ท่านทราบว่าลูกหลังคลอด 3 วัน ปัสสาวะน้อยกว่า 6 ครั้ง/วัน หิว ตลอด ร้องกวน อุจจาระยังเป็นขี้เทาแสดงว่าลูกได้นมไม่พอ	5.00	0.00	มากที่สุด
3. ทักษะการตัดสินใจ			
1. ท่านตัดสินใจได้ว่าจะเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	5.00	0.00	มากที่สุด
2. ท่านมั่นใจว่า เมื่อมีข้อสงสัยสามารถหาความรู้ในเรื่องการเลี้ยงลูก ด้วยนมแม่ได้	5.00	0.00	มากที่สุด
3. ท่านมั่นใจว่าสามารถรับประทานอาหารที่มีประโยชน์เพื่อให้น้ำนมมี ปริมาณและคุณภาพเพียงพอ	5.00	0.00	มากที่สุด
4. ท่านมั่นใจว่าถ้าเกิดปัญหาในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จะสามารถหา วิธีแก้ไขเพื่อให้ลูกดูดนมแม่ต่อไปได้	4.93	0.25	มากที่สุด
5. ท่านมั่นใจว่าท่านสามารถให้ลูกกินนมแม่อย่างเดียวโดยไม่ให้น้ำหรือ อาหารใดๆ เลยอย่างน้อย 6 เดือน	4.97	0.18	มากที่สุด
4.การจัดการตนเอง			
1. ท่านทราบว่านมแม่มีสารอาหารที่ครบถ้วนและเหมาะสมกับทารก มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
2. ท่านทราบว่านมแม่สามารถเลี้ยงทารกได้นาน 6 เดือน โดยไม่ต้องให้ อาหารเสริม	5.00	0.00	มากที่สุด

ประเด็น/ด้าน	Mean	SD	แปลค่า
3. ท่านคิดว่าเด็กแรกเกิด 6 เดือนแรก ควรได้รับน้ำเพิ่ม เนื่องจากนมแม่ มีน้ำไม่เพียงพอ	4.97	0.18	มากที่สุด
4. ท่านทราบว่าน้ำนมเหลืองที่ออกมาใน 1-3 วันแรกหลังคลอดเป็น น้ำนมที่มีประโยชน์	4.97	0.18	มากที่สุด
5. ท่านคิดว่าการที่แม่ได้ยินเสียงและได้กอดสัมผัสทารก สามารถ กระตุ้นการหลั่งน้ำนม	5.00	0.00	มากที่สุด
6. ท่านทราบว่าหากแม่ดึงหัวนมออกจากปากลูกในขณะที่ลูกดูดนม จะ ทำให้หัวนมแตก	5.00	0.00	มากที่สุด
7. ท่านทราบว่าสามารถบีบเก็บน้ำนมเก็บรักษาไว้ในระหว่างที่ลาคลอด และระหว่างที่กลับไปทำงาน	5.00	0.00	มากที่สุด
8. ท่านทราบว่าสามารถใช้บริการคลินิกนมแม่เพื่อแก้ปัญหาการ เลี้ยงลูกด้วยนมแม่	5.00	0.00	มากที่สุด
5. การรู้เท่าทันสื่อ			
1. ท่านสามารถค้นหาข้อมูลที่เชื่อถือได้ เกี่ยวกับความแตกต่างนมแม่ กับนมผสม	5.00	0.00	มากที่สุด
2. ท่านสามารถแยกแยะไม่หลงเชื่อกับการโฆษณานมผสมในสื่อต่างๆ	5.00	0.00	มากที่สุด
3. ท่านสามารถป้องกันตนเองจากการเอาเปรียบจากสื่อโฆษณาต่างๆ ได้	5.00	0.00	มากที่สุด
4. ท่านสามารถเลือกสื่อโฆษณาที่มีเนื้อหาความคิด ที่ดีมีประโยชน์	4.97	0.18	มากที่สุด
รวม	4.99	0.04	มากที่สุด

5. คะแนนเฉลี่ยความรอบรู้ในทุกระยะ ประเมินความรอบรู้ โดยแบบประเมินความรอบรู้ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ 4 ครั้ง พบว่า ความรอบรู้ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของหญิงหลังคลอด 6 เดือน มีค่ามากที่สุด ($M=4.99$ $SD=0.04$) และความรอบรู้ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของหญิงตั้งครรภ์ อายุครรภ์ 30 สัปดาห์ มีค่าน้อยที่สุด ($M=4.28$ $SD=0.79$) ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 คะแนนเฉลี่ยความรอบรู้ในทุกระยะ

ประเด็น/ด้าน	Mean	SD	แปลค่า
ครั้งที่ 1 ประเมินหญิงตั้งครรภ์ อายุครรภ์ 30 สัปดาห์	4.28	0.79	มาก
ครั้งที่ 2 ประเมินหญิงตั้งครรภ์ อายุครรภ์ 36 สัปดาห์	4.65	0.52	มากที่สุด
ครั้งที่ 3 ประเมินมารดาหลังคลอด 7-14 วัน	4.90	0.29	มากที่สุด
ครั้งที่ 4 ประเมินมารดาหลังคลอด 4 เดือน	4.99	0.04	มากที่สุด

ส่วนที่ 3 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรอบรู้การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรอบรู้ก่อนและหลังเข้าโปรแกรมรูปแบบการปกป้องส่งเสริม สนับสนุน ที่ส่งผลต่อความรอบรู้ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่หญิงหลังคลอด

จากการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรอบรู้ในหญิงตั้งครรภ์ อายุครรภ์ 30 สัปดาห์กับหญิงหลังคลอด 6 เดือน ที่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ (n=30) คะแนนเฉลี่ยความรอบรู้หลังได้รับโปรแกรม หลังคลอด 6 เดือน สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยความรอบรู้ในหญิงตั้งครรภ์ อายุครรภ์ 30 สัปดาห์ ด้านการเข้าถึง (Mean=20 SD=0) ด้านความรู้ความเข้าใจ (Mean=25 SD=0) ด้านทักษะการตัดสินใจ (Mean=24.9 SD=0.40) ด้านการจัดการตนเอง (Mean=39.93 SD=0.36) การรู้เท่าทันสื่อ (Mean=19.96 SD=0.18) ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรอบรู้ในหญิงตั้งครรภ์ อายุครรภ์ 30 สัปดาห์ก่อนได้รับโปรแกรมกับหญิงหลังคลอด 6 เดือน ที่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ (n=30) หลังได้รับโปรแกรม

ประเด็น/ด้าน	ก่อนได้รับโปรแกรม		หลังได้รับโปรแกรม		t	p-value
	(GA 30 week)		(หลังคลอด 6 เดือน)			
	Mean	SD	Mean	SD		
ด้านการเข้าถึง	16.9	1.97	20	0	-8.16	0.000
ด้านความรู้ความเข้าใจ	22.53	2.75	25	0	-4.91	0.000
ด้านทักษะการตัดสินใจ	22.36	2.56	24.9	0.40	-5.57	0.000
ด้านการจัดการตนเอง	32.96	4.55	39.93	0.36	-8.48	0.000
การรู้เท่าทันสื่อ	16.56	3.05	19.96	0.18	-6.11	0.000

*** $p < 0.001$

ส่วนที่ 4 ผลลัพธ์ความสำเร็จของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน

อัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน ในกลุ่มหญิงหลังคลอดพบว่า หญิงหลังคลอดส่วนใหญ่ร้อยละ 86.67 เลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน ได้สำเร็จ มีเพียงหญิงหลังคลอดร้อยละ 13.33 ที่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ไม่สำเร็จหลังได้รับโปรแกรมการพัฒนารูปแบบการปกป้อง ส่งเสริม สนับสนุน ที่ส่งผลต่อความรอบรู้ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่หญิงหลังคลอด ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ความสำเร็จของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ 6 เดือน

หญิงหลังคลอด 6 เดือน	จำนวน	ร้อยละ
สำเร็จ	26	86.67
ไม่สำเร็จ	4	13.33

สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาครั้งนี้ หญิงตั้งครรภ์อายุครรภ์ตั้งแต่ 30 สัปดาห์ ที่มารับบริการฝากครรภ์ที่คลินิกฝากครรภ์ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์อนามัยที่ 11 นครศรีธรรมราช และได้รับการติดตามเมื่อกลับจากโรงพยาบาลหลังคลอด ได้รับการติดตามจนเด็กอายุครบ 6 เดือน จำนวน 30 คน ผลการวิจัยพบว่าหญิงตั้งครรภ์ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 20-35 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 33.3 รองลงมาจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือ ปวช. ร้อยละ 30.00 ส่วนใหญ่รายได้อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 76.67 ลำดับการตั้งครรภ์เป็นครั้งที่ 4 หรือมากกว่า ร้อยละ 33.33 รองลงมาเป็นครั้งแรก ร้อยละ 26.67 หัวนมปกติ ร้อยละ 93.33 หัวนมสั้น ร้อยละ 6.67

ผลของการสร้างความรอบรู้ 5 ประเด็น ประกอบด้วย การเข้าถึง ความรู้ความเข้าใจ ทักษะการตัดสินใจการจัดการตนเอง การรู้เท่าทันสื่อ ประเมินความรอบรู้โดยแบบประเมินความรอบรู้หญิงตั้งครรภ์ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ จำนวน 4 ครั้ง ครั้งที่ 1 ประเมินหญิงตั้งครรภ์ อายุครรภ์ 30 สัปดาห์ ครั้งที่ 2 ประเมินหญิงตั้งครรภ์ อายุครรภ์ 36 สัปดาห์ ครั้งที่ 3 ประเมินมารดาหลังคลอด 7-14 วัน และครั้งที่ 4 ประเมินมารดาหลังคลอด 6 เดือน พบว่า ความรอบรู้ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของหญิงหลังคลอด 6 เดือน มีค่ามากที่สุด ($M=4.99$ $SD=0.04$) และความรอบรู้ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของหญิงตั้งครรภ์ อายุครรภ์ 30 สัปดาห์ มีค่าน้อยที่สุด ($M=4.28$ $SD=0.79$) ค่าคะแนนเฉลี่ยความรอบรู้หลังได้รับโปรแกรมการพัฒนารูปแบบการปกป้อง ส่งเสริม สนับสนุน ที่ส่งผลต่อความรอบรู้ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่หญิงหลังคลอด ของเครือข่ายบริการ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพศูนย์อนามัยที่ 11 นครศรีธรรมราช ของหญิงหลังคลอด 7-14 วันและ 6 เดือน สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยความรอบรู้ ก่อนได้รับโปรแกรม ที่อายุครรภ์ 30 และ 36 สัปดาห์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) จึงสรุปได้ว่า หญิงตั้งครรภ์ที่ได้รับโปรแกรมการพัฒนารูปแบบการปกป้อง ส่งเสริม สนับสนุน ที่ส่งผลต่อความรอบรู้ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่หญิงหลังคลอดของเครือข่ายบริการ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพศูนย์อนามัยที่ 11 นครศรีธรรมราช และได้รับความช่วยเหลือเรื่องการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างต่อเนื่องตามโปรแกรมการพัฒนารูปแบบการปกป้อง ส่งเสริม สนับสนุน ที่ส่งผลต่อความรอบรู้ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่หญิงหลังคลอด ของเครือข่ายบริการ คะแนนเฉลี่ยความรอบรู้ของหญิงหลังคลอด 6 เดือน อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 4.93 – 5.00 โดยมีคะแนนเฉลี่ยความรอบรู้ รวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($X=4.99$ $SD=0.04$) และอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวย 6 เดือน ในกลุ่มหญิงหลังคลอดพบว่า หญิงหลังคลอดส่วนใหญ่ร้อยละ 86.67 เลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวย 6 เดือน ได้สำเร็จ มีเพียงหญิงหลังคลอดร้อยละ 13.33 ที่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ไม่สำเร็จหลังได้รับโปรแกรมการพัฒนารูปแบบการปกป้อง ส่งเสริม สนับสนุน ที่ส่งผลต่อความรอบรู้ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่หญิงหลังคลอด

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ผลของการพัฒนารูปแบบการปกป้อง ส่งเสริม สนับสนุน ที่ส่งผลต่อความรอบรู้ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่หญิงหลังคลอดพบว่า การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรอบรู้ก่อนได้รับโปรแกรมรูปแบบการปกป้อง ส่งเสริม สนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ในหญิงตั้งครรภ์ อายุครรภ์ 30 สัปดาห์ กับ คะแนนเฉลี่ยความรอบรู้หลังได้รับโปรแกรมรูปแบบการปกป้อง ส่งเสริม สนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ในหญิงหลังคลอด 6 เดือน พบว่าคะแนนเฉลี่ยความรอบรู้หลังได้รับโปรแกรม หลังคลอด 6 เดือน สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยความรอบรู้ในหญิงตั้งครรภ์ อายุครรภ์ 30 สัปดาห์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) จึงสรุปได้ว่า หลังได้รับโปรแกรมค่าคะแนนเฉลี่ยความรอบรู้ ของหญิงหลังคลอด 7-14 วันและ 6 เดือน สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยความรอบรู้ ก่อนได้รับโปรแกรม ที่อายุครรภ์ 30 และ 36 สัปดาห์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) สอดคล้องกับการศึกษาของกรรณิการ์,นันทพร,ปิยะภรณ์ (2557) ศึกษาการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของอาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และพยาบาลโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างคือ อาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่จำนวน 11 คน และพยาบาลโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ จากหน่วยฝากครรภ์ ห้องคลอด หลังคลอด จำนวน 83 คน พบว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นเป็นรูปแบบที่เน้นการพัฒนาความรู้และทักษะการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ หลังการใช้รูปแบบความรู้และทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างสูงขึ้นและอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวก่อนจำหน่ายจากโรงพยาบาลเพิ่มขึ้น

2. ผลการศึกษาผลลัพธ์ผลของการใช้รูปแบบการปกป้อง ส่งเสริม สนับสนุนที่ส่งผลต่อความรอบรู้ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่หญิงหลังคลอด อัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน ในกลุ่มหญิงหลังคลอดพบว่า หญิงหลังคลอดส่วนใหญ่ร้อยละ 86.67 เลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน ได้สำเร็จ มีเพียงหญิงหลังคลอดร้อยละ 13.33 ที่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ไม่สำเร็จหลังได้รับโปรแกรมการพัฒนารูปแบบการปกป้อง ส่งเสริม สนับสนุน ที่ส่งผลต่อความรอบรู้ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่หญิงหลังคลอด

3. ผลของการเปรียบเทียบความรอบรู้ก่อนและหลังได้รับโปรแกรมการพัฒนารูปแบบการปกป้อง ส่งเสริม สนับสนุนที่ส่งผลต่อความรอบรู้ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่หญิงหลังคลอด การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรอบรู้ก่อนได้รับโปรแกรมรูปแบบการปกป้อง ส่งเสริม สนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ในหญิงตั้งครรภ์ อายุครรภ์ 30 สัปดาห์ กับ คะแนนเฉลี่ยความรอบรู้หลังได้รับโปรแกรมรูปแบบการปกป้อง ส่งเสริม สนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ในหญิงหลังคลอด 6 เดือน พบว่าคะแนนเฉลี่ยความรอบรู้หลังได้รับโปรแกรม หลังคลอด 6 เดือน สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยความรอบรู้ในหญิงตั้งครรภ์ อายุครรภ์ 30 สัปดาห์ ด้านการเข้าถึง ($M=20$ $SD=0$) ด้านความรู้ความเข้าใจ ($M=25$ $SD=0$) ด้านทักษะการตัดสินใจ ($M=24.9$ $SD=0.40$) ด้านการจัดการตนเอง ($M=39.93$ $SD=0.36$) การรู้เท่าทันสื่อ ($M=19.96$ $SD=0.18$) ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .00$) สอดคล้องกับการศึกษาของดวงหทัย เกตุทอง (2562) พบว่าการใช้โปรแกรมเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพทำให้มารดาตั้งครรภ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การนำไปใช้ประโยชน์/ผลกระทบ

1. ทำให้สามารถประเมินได้ว่าในการสร้างความรอบรู้แก่มารดาที่มีต้องการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ยังมีข้อมูลด้านใดต้องปรับปรุง เพื่อสื่อสาร สนับสนุน ทำให้ความเข้าใจแก้ไขจุดอ่อนให้การสร้างความรอบรู้ทำได้ครอบคลุมมากขึ้น
2. เพื่อเป็นแนวทางในการปกป้อง ส่งเสริม สนับสนุน การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่หญิงหลังคลอด ที่สถานบริการแต่ละแห่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของตนเองได้
3. นำไปขยายผล นำเสนอในการประชุมวิชาการในเขต เพื่อแลกเปลี่ยนกับเครือข่าย และใช้พัฒนาปรับปรุงรูปแบบต่อไป

ความยุ่งยากและซับซ้อนในการดำเนินการ (ผลงานมีความยุ่งยากซับซ้อนในการดำเนินงานอย่างไร เช่น การตัดสินใจแก้ปัญหา การใช้หลักวิชาการ หรือทฤษฎีที่ในการปฏิบัติงาน การบูรณาการงาน หรือเป็นความยุ่งยากของผู้วิจัยในการจัดทำผลงาน)

1. หญิงตั้งครรภ์ทั่วประเทศมีจำนวนลดลง หญิงตั้งครรภ์ที่มารับบริการที่แผนกฝากครรภ์ศูนย์อนามัยที่ 11 นครศรีธรรมราช มีจำนวนลดลงเช่นกันจึงเก็บเป็นกลุ่มทดลองได้แค่ 30 คน และมีหลายครั้งที่ไม่สามารถให้ความรู้และดำเนินการตามโปรแกรมได้เป็นกลุ่ม จึงต้องทำเป็นราย case เพื่อจะสามารถดำเนินการให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้
2. เมื่อหญิงตั้งครรภ์หลังคลอดออกจากโรงพยาบาลกลับไปอยู่บ้าน ญาติต้องการให้นมผสมไม่สนับสนุนเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ทำให้มีหลายครั้งเกือบจะล้มเหลวและล้มเหลวในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จนถึง 6 เดือนไม่สำเร็จ ญาติจึงมีส่วนในการผลักดันมากจึงจำเป็นต้องสร้างความรู้ ความเข้าใจกับญาติด้วยเป็นอย่างดี
3. การนัดหมายมาแต่ละครั้งเพื่อมาเข้าโปรแกรมและทำแบบสอบถามบางรายไม่ได้อยู่ในพื้นที่ต้องฝากครรภ์ โรงพยาบาลอื่น ต้องใช้ช่องทางการติดต่อทางไลน์และทางโทรศัพท์

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้

1. ผู้บริหารจะไม่เห็นความสำคัญของบุคลากร มีการปรับเปลี่ยนผู้ปฏิบัติงาน ที่ต้องปฏิบัติหน้าที่ในคลินิก รวมถึงการสนับสนุนในเรื่องการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร
2. การให้ความสำคัญมักทำเข้มข้นเฉพาะเมื่อมีการประเมินโรงพยาบาลตามมาตรฐานงานอนามัยแม่และเด็กทำให้ขาดการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอเชิงนโยบาย มีการติดตามในเวทีตรวจราชการประจำปี ผลักดันนโยบายการดำเนินงานในเรื่องนมแม่ ตามมาตรฐานงานอนามัยแม่และเด็กและมีการติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง มีการประเมินมาตรฐานงานอนามัยแม่และเด็กอย่างต่อเนื่องทุก 3 ปี และมีแผนพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านนมแม่และพระราชบัญญัติควบคุมการค้าสำหรับอาหารทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 อย่างต่อเนื่องทุกปี เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ ปกป้อง ส่งเสริม สนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ต่อไป

2. ข้อเสนอเชิงปฏิบัติการ ควรมีการผลักดันให้มีคลินิกนมแม่ มุมนมแม่ในสถานบริการโรงพยาบาลทุกแห่งอย่างจริงจัง มีมุมนมแม่ให้บริการในสถานประกอบการ ฝึกอบรมพัฒนาอาสาสมัครนมแม่ในชุมชน

3. ข้อเสนอสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป ช่วงวิกฤติที่แม่จะล้มเหลวในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จะเริ่มตั้งแต่ 2-3 วันแรกหลังคลอด พยาบาลหลังคลอดจึงมีบทบาทสำคัญเพื่อสร้างความมั่นใจ และให้ความช่วยเหลือสนับสนุนให้แม่ได้สามารถให้นมลูกต่อได้เมื่อกลับไปอยู่บ้าน และเมื่อมีปัญหาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สามารถกลับมาใช้บริการปรึกษาขอความช่วยเหลือในคลินิกนมแม่ได้ มีการติดตามส่งเสริมสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่โดยอาสาสมัครนมแม่ในชุมชน ก็จะสามารถประสบความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้ ในส่วนของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบควรมีการเฝ้าระวังทั้งเชิงรุก เชิงรับ ในการใช้พระราชบัญญัติควบคุมการค้าสำหรับอาหารทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 ร้านค้า ร้านสะดวกซื้อ เพื่อป้องกันการละเมิดพระราชบัญญัติฯ ของบริษัทนมซึ่งจะมีผลต่อการตัดสินใจของแม่ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

การเผยแพร่ผลงาน

โดยผลงานวิชาการของข้าราชการ ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม ศูนย์อนามัยที่ 11 นครศรีธรรมราช (The Journal of Health Promoting and Environmental Health Regional Health Promoting Center 11 Nakhon Si Thammarat) ISSN 3027 – 611X ปีที่ 1 ฉบับที่ 3 เมื่อเดือนพฤษภาคม 2567 ถึงเดือนสิงหาคม ๒๕๖๗ ซึ่งเป็นวารสารวิชาการทางการแพทย์ที่เผยแพร่ทางอิเล็กทรอนิกส์ สามารถสืบค้นได้จาก <https://hpc11.anamai.moph.go.th/th/hpc11-journal>

ผู้มีส่วนร่วมในผลงาน

1. นางสาวอารีย์ สุขสวัสดิ์	สัดส่วนของผลงาน 80%
2. นางสาวจิรนนท์ คงผอม	สัดส่วนของผลงาน 10%
3. นางสาวปริญญญา ระเบียบเลิศ	สัดส่วนของผลงาน 10%